

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
's-GRAVENHAGE

INTERNE NOTA

DE FINANCIËLE POSITIE VAN LANDBOUWBEDRIJVEN IN HET BOEKJAAR 1970/'71
 (Voorlopige Cijfers)

Opzet van het onderzoek

De financiële positie van landbouwbedrijven in het boekjaar 1970/'71 is weergegeven in:

- een balans per 1 mei 1970 en per 1 mei 1971;
- een staat van inkomensvorming en inkomensbesteding in het boekjaar 1970/'71;
- een schema, waarin een samenvatting wordt gegeven van de inkomens- en vermogensvorming, alsmede van de bruto-investeringen in het boekjaar 1970/'71 en de financiering hiervan.

Een uitvoerige toelichting op de diverse posten is vermeld in publikatie 3.20 blz. 37 t/m 41.

De cijfers in deze nota zijn gebaseerd op de gegevens van 674 bedrijven, die deel uitmaken van de 718 steekproefbedrijven, die naast de gewone bedrijfseconomische boekhouding ook een financieringsboekhouding hebben.

Van de 718 bedrijven waren 44 bedrijven (= 6%) op 5 december 1971 nog niet uitgewerkt. Voor de definitieve cijfers zullen alle 718 bedrijven als basis dienen. Het is niet te verwachten dat het beeld zal veranderen daar de ontbrekende bedrijven uit verschillende bedrijfstypen bestaan.

De 674 bedrijven vertegenwoordigen 107979 landbouwbedrijven van meer dan 5 ha, waarvan het hoofdberoep van de grondgebruiker akkerbouwer en of veehouder is per 1 mei 1970. De fruitbedrijven en overige tuinbouwbedrijven met meer dan 50% tuinbouw zijn niet vertegenwoordigd.

De 674 bedrijven zijn naar bedrijfstype en bedrijfsgrootte ingedeeld volgens de EEG-codering, waarbij tevens onderscheid is gemaakt tussen eigendomsbedrijven en pachtbedrijven (zie tabel 1).

Een eigendomsbedrijf is een bedrijf waarvan het bedrijfshoofd:

- twee derde of meer van de grond in eigendom heeft;
- een derde tot twee derde van de grond + de gebouwen in eigendom heeft.

In tabel 2 zijn de wegingscoëfficiënten aangegeven. Het blijkt dat per groep 0,3% (wegingscoëfficiënt = 387) tot 2,5% (wegingscoëfficiënt = 40) van het universum is vertegenwoordigd.

Door de grotere spreiding van de bedrijfsresultaten in de groepen "grotere bedrijven" zijn de steekproefpercentages bij deze groepen hoger dan bij de groepen "kleinere bedrijven".

L20
 238 B

2289202

Tabel 1. Indeling van de bedrijven naar bedrijfstype en -grootte (E = eig. bedr.; P = pachtbedr.)

Belangrijkste produktie- richting (Bij 2 prod. richtingen is de eerstgenoemde de belang- rijkste; zie ook Landbouw- cijfers 1971 bladz. 52)	Bedrijfs grootte								Totaal aantal bedrijven	
	5-10 ha		10-20 ha		20-50 ha		> 50 ha		E	P
	E	P	E	P	E	P	E	P		
Akkerbouw	1	4	8	10	23	48	5	13	37	75
Akkerbouw + Tuinbouw	1	1	4	2	2	1	-	-	7	4
Akkerbouw + Rundvee	1	1	2	7	6	12	2	3	11	3
Akkerbouw + Varkens en of Kippen	-	-	3	-	1	-	-	-	4	-
Rundvee	25	10	68	64	60	52	2	2	155	128
Rundvee + Akkerbouw	3	-	6	4	4	11	-	3	13	18
Rundvee + Varkens en of Kippen	16	6	25	17	8	4	-	-	49	27
Varkens	22	6	14	5	1	-	-	-	37	11
Kippen	4	2	6	-	-	-	-	-	10	2
Varkens + Kippen	1	1	1	-	-	-	-	-	2	1
Varkens en of Kippen + Akkerbouw	-	1	-	-	1	2	-	1	1	4
Varkens en of Kippen + Rundvee	13	6	21	8	5	2	-	-	39	16
Totaal aantal bedrijven	87	38	158	117	111	132	9	22	365	309

Tabel 2. Wegingscoëfficiënten per groep van bedrijven.

Belangrijkste produktierichting (Bij 2 prod. richtingen is de eerst- genoemde de belangrijkste; zie ook Landbouwcijfers 1971 bladz. 52)	Bedrijfs grootte							
	5-10 ha		10-20 ha		20-50 ha		> 50 ha	
	E	P	E	P	E	P	E	P
Akkerbouw	360	107	103	119	105	70	155	59
Akkerbouw + Tuinbouw	360	107	103	119	105	70	-	-
Akkerbouw + Rundvee	360	107	207	109	88	76	72	46
Akkerbouw + Varkens en of Kippen	-	-	207	-	88	-	-	-
Rundvee	321	387	216	161	109	128	92	40
Rundvee + Akkerbouw	225	-	196	286	200	105	-	40
Rundvee + Varkens en of Kippen	224	275	203	104	119	133	-	-
Varkens	151	120	187	198	205	-	-	-
Kippen	216	158	133	-	-	-	-	-
Varkens + Kippen	151	120	187	-	-	-	-	-
Varkens en of Kippen + Akkerbouw	-	173	-	-	101	95	-	40
Varkens en of Kippen + Rundvee	308	173	254	198	101	95	-	-

Resultaten van het onderzoek

De vermogenspositie

De vermogenspositie blijkt uit de balans die een beeld geeft van de bezittingen en van het vermogen waarmee deze bezittingen zijn gefinancierd. (zie bijlage 1)

In tabel 3 wordt een samenvatting van de balansposten gegeven.

Tabel 3. De balans per 1 mei 1970 en per 1 mei 1971 (x 1 miljard gulden).

	I-5-1970	1-5-1971	mutaties
Vastgelegde middelen in het bedrijf	17,8	18,7	+ 0,9
Vlottende + liquide middelen in het bedrijf	1,3	1,3	- 0,0
Middelen buiten het bedrijf	2,0	2,3	+ 0,3
Balanstotaal debet	21,1	22,3	+ 1,2
Vreemd vermogen lange termijn in bedrijf	4,1	4,4	+ 0,3
Vreemd vermogen korte termijn in bedrijf	0,8	1,0	+ 0,2
Schulden buiten het bedrijf	0,0	0,0	- 0,0
Eigen vermogen	16,2	16,9	+ 0,7
Balanstotaal credit	21,1	22,3	+ 1,2
Eigen vermogen in procenten balanstotaal	76,7	75,7	- 1,0
Eigen vermogen in procenten bedrijfsvermogen	84,8	84,4	- 0,4

Op 1 mei 1971 bedroegen de totale investeringen in de bedrijven f. 20 miljard en de middelen buiten het bedrijf hadden een waarde van f. 2,3 miljard.

Uit bijlage 1 blijkt dat de middelen in het bedrijf voornamelijk bestaan uit grond en gebouwen. Ten aanzien van de grond geldt dat alleen grond die in eigendom van de gebruiker is op de balans is opgenomen (tegen gemiddeld f. 6 400,- per ha).

De mutaties hebben ten aanzien van de vastgelegde middelen in het bedrijf betrekking op netto-investeringen gedurende het boekjaar 1970/71.

Het vreemd vermogen op lange termijn bedroeg op 1 mei 1971 f. 4,4 miljard. Hiervan bestond: f. 2,2 miljard uit leningen van boerenleenbanken;

f. 1,6 miljard uit leningen van familieleden;

f. 0,6 miljard uit overige leningen.

De mutaties in het vreemde vermogen op lange termijn gedurende het boekjaar 1970/71 bestond voor verreweg het grootste deel uit leningen van boerenleenbanken.

Het eigen vermogen is toegenomen met f. 0,7 miljard. In procenten van het balanstotaal was dit op 1 mei 1971 1% lager dan op 1 mei 1970. (resp. 75,7% en 76,7%).

De middelen buiten het bedrijf bestaan voor 't grootste deel uit spaarbankgelden.

De inkomenspositie

In tabel 4 wordt een samenvatting gegeven van de inkomensvorming en van de inkomensbesteding in het boekjaar 1970/71.

Uit deze tabel 4 blijkt duidelijk dat de inkomsten die naast het arbeidsinkomen van de ondernemer worden verkregen, in de landbouw van grote betekenis zijn. Deze overige inkomsten bestaan voornamelijk uit niet-uitbetaalde arbeidskosten, uit rente- en pachtkosten van eigen bedrijfsmiddelen en uit privé-ontvangsten (zie bijlage 2). Deze overige inkomsten bedragen te zamen f. 1,6 miljard; d.i. f. 0,4 miljard meer dan de arbeidsinkomens van de ondernemers, die uit de bedrijfsexploitatie zijn verkregen. Door de overige inkomsten is tevens te verklaren dat ondanks een bedrijfseconomisch verlies van f. 0,7 miljard in het boekjaar 1970/71 toch nog een half miljard gulden in de landbouw is gespaard.

Tabel 4. Inkomensvorming en inkomensbesteding.

Netto-overschot (berekend op pachtbasis)	f. - 0,7 miljard
Berekend loon van de ondernemers (f. 6,08 per uur)	" 1,9 "
Arbeidsinkomen van de ondernemers	f. 1,2 miljard
Kosten, die geen uitgaven zijn (dus: inkomen)	" 1,0 "
Privé-inkomsten en incidentele bedr.opbrengsten	" 0,6 "
Totale gezinsinkomsten (excl. betaald loon gezinsleden)	f. 2,8 miljard
Totale gezinsuitgaven (incl. belastingen)	" 2,3 "
Besparingen	f. 0,5 miljard
Ontvangen erfenissen en schenkingen	" 0,2 "
Toeneming van het eigen vermogen	f. 0,7 miljard

De financiering van de investeringen in het boekjaar 1970/71

Uit het schema van bijlage 2 blijkt dat er in het boekjaar 1970/71 bijna f. 1,5 miljard is geïnvesteerd, waarvan f. 0,3 miljard in grond, f. 0,6 miljard in gebouwen en ruim f. 0,4 miljard in dode inventaris.

De totale financieringsmiddelen waren f. 1,8 miljard; 0,3 miljard is derhalve buiten het bedrijf (voornamelijk op de spaarbank) belegd.

De totale financieringsmiddelen bestonden uit:

- afschrijvingsbedragen	f. 0,6 miljard
- toeneming van het eigen vermogen	" 0,7 "
- toeneming vreemd vermogen lange termijn	" 0,3 "
- toeneming vreemd vermogen korte termijn	" 0,2 "
Totale financieringsmiddelen	f. 1,8 miljard
Waarvan eigen financieringsmiddelen	72%

De rentabiliteit van het bedrijfsvermogen

Onder de rentabiliteit van het bedrijfsvermogen wordt verstaan de verhouding tussen het netto-overschot vermeerderd met incidentele bedrijfsopbrengsten, met de berekende rente (7%) en met de nettopacht enerzijds en het totale bedrijfsvermogen (= totale vastgelegde, vlottende en liquide middelen in het bedrijf) anderzijds.

Het bedrijfsvermogen bedroeg in het boekjaar 1970/71 gemiddeld f. 19,6 miljard.

De opbrengst van dit vermogen bestond uit:

- f. 530 miljoen netto-overschot (+ incidentele bedr.opbrengsten);
- + f. 500 miljoen berekende rente (over veestapel, dode inventaris en omlopend vermogen);
- + f. 110 miljoen nettopacht; d.i. saldo van berekende pacht (f. 380 miljoen) en afschrijving gebouwen (f. 190 miljoen) + overige eigenaarslasten (f. 80 miljoen)

Totaal f. 80 miljoen opbrengst van f. 19,6 miljard vermogen = 0,4% rendement.

In de boekjaren 1968/69 en 1969/70 was het rendement 2,5%, resp. 3,8%.

Wordt van de opbrengst van het vermogen de betaalde rente (f. 290 miljoen) afgetrokken, dan resteert een bedrag (- f. 210 miljoen) waarmee de rentabiliteit van het eigen bedrijfsvermogen kan worden aangegeven. Dit is in het boekjaar 1970/71 - 1,5%. Hieruit blijkt duidelijk de grote betekenis die het eigen vermogen als bufferfunctie heeft in de landbouw.

Bijlage 1

Balansen debet van **107979** bedrijven (S'ho; hoofdberoep landbouwer); basis: 674 steekproefbedrijven. Balansen credit van **107979** bedrijven (S'ho; hoofdberoep landbouwer); basis: 674 steekproefbedrijven.
 Boekjaar 1970/71 (x 1 miljoen gulden) 1-5-1970 ha 1.001.615 ha 1.001.615 ha 1-5-1971 mutaties

Boekjaar 1970/71	1-5-1970	1-5-1971	mutaties	1-5-1970	1-5-1971	mutaties
Oppervlakte grond in eigendom (kadastraal)	962.532	ha	1.001.615	ha	+39.083	ha
Middelen in het bedrijf:						
1a Grond	6 112	6 410	+ 298			
1b Gebouwen	4 400	4 758	+ 358			
2 Pachtersinvesteringen	234	256	+ 22			
3 Veestapel	4 521	4 560	+ 39			
4 Dode inventaris	1 843	1 960	+ 117			
5 Veldinventaris	361	398	+ 37			
6 Ledenkapitaal + deelnemingen	280	313	+ 33			
7 Transitieposten	80	108	+ 28			
Totaal vastgelegde middelen	17 831	18 763	+ 932			
8 Voorraden	114	134	+ 20			
9 Vorderingen	668	683	+ 15			
10 Lopende rekening bij banken	379	327	- 52			
11 Kas + giro	108	120	+ 12			
Totaal vlottende en liquide middelen	1 269	1 264	- 5			
Totale middelen in het bedrijf	19 100	20 027	+ 927			
Middelen buiten het bedrijf:						
12 Grond en gebouwen	402	416	+ 14			
13 Vorderingen op lange termijn	186	222	+ 36			
Totaal vastgelegde middelen	588	638	+ 50			
14 Vorderingen op korte termijn	3	2	- 1			
15 Effecten	245	293	+ 48			
16 Spaarbanksaldo	1 181	1 353	+ 172			
Totaal vlottende middelen	1 429	1 698	+ 269			
Totale middelen buiten het bedrijf	2 017	2 286	+ 269			
Balanstotaal	21 117	22 313	+ 1 196			
Vermogen in het bedrijf:						
Hypothecaire leningen van						
17 Boerenleenbanken	1 704	1 967	+ 263			
18 Overige banken	122	117	- 5			
19 Verzekeringsmaatschappijen	98	86	- 12			
20 Familieleden	379	413	+ 34			
21 Overige particulieren	140	138	- 2			
Totaal hypothecaire leningen	2 443	2 721	+ 278			
Niet-hypothecaire leningen van						
22 Boerenleenbanken	191	226	+ 35			
23 Overige banken	24	22	- 2			
24 Verzekeringsmaatschappijen	1	2	+ 1			
25 Familieleden	1 161	1 181	+ 20			
26 Overige particulieren	79	78	- 1			
27 Staat der Nederlanden	128	137	+ 9			
Totaal niet-hypothecaire leningen	1 584	1 656	+ 72			
Totaal vreemd vermogen op lange termijn	4 027	4 377	+ 350			
28 Leverancierskrediet	450	522	+ 72			
29 Lopende rekening bij banken	261	355	+ 94			
30 Overige bedrijfsschulden	120	121	+ 1			
Totaal vreemd vermogen op korte termijn	831	998	+ 167			
Eigen vermogen in het bedrijf	14 242	14 652	+ 410			
Totaal vermogen in het bedrijf	19 100	20 027	+ 927			
Schulden buiten het bedrijf						
Eigen vermogen buiten het bedrijf	53	42	- 11			
Eigen vermogen buiten het bedrijf	1 964	2 244	+ 280			
Totaal vermogen buiten bedrijf	2 017	2 286	+ 269			
Balanstotaal	21 117	22 313	+ 1 196			
Totaal eigen vermogen (in en buiten bedrijf)						
Eigen vermogen in procenten van het balanstotaal	16 206	16 896	+ 690			
Eigen vermogen in procenten van het bedrijf/vermogen	76,7	75,7	- 1,0			
	84,8	84,4	- 0,4			

Bijlage 2

Inkomensvorming en inkomensbesteding op **107.979** bedrijven (> 5 ha, hoofdbeoep. landbouw)

Boekjaar 1970/71	Opervlakte cultuurgrond	1.885.766 ha	x 1 mln	gulden
1. Netto-overschot			-	681
2. Berekend loon van de ondernemers			1	922
3. Arbeidsinkomen van de ondernemers			1	241
4. Incidentele bedrijfsopbrengsten				149
5. Berekend loon van de boerinnen			310	
6. Berekend loon van overige gezinsleden			393	
7. Betaald loon aan gezinsleden			30	
8. Niet-uitbetaald loon gezinsleden				633
9. Berekende rente			498	
10. Betaalde rente van langlopende leningen			246	
11. Betaalde rente van kortlopende bedrijfsschulden			45	
12. Niet-uitbetaalde rente				207
13. Niet-uitbetaalde pacht			375	
14. Afschrijving op bedrijfsgebouwen			193	
15. Overige eigenaarslasten			77	
16. Saldo van pacht en eigenaarslasten				105
17. Totaal gezinsinkomen uit bedrijf				2.335
18. Opbrengsten van privé-bezittingen			219	
19. Uitkeringen van verzekeringen (vnl. Kinderbijslag)			152	
20. Overige neveninkomsten			89	
21. Totale privé-inkomsten				460
22. Totaal gezinsinkomen				2.795
23. Huishoudgeld (incl. verbr. prod. uit eigen bedrijf)			1.226	
24. Overige kosten van levensonderhoud			431	
25. Totale kosten van levensonderhoud			1.657	
26. Betaald aan belasting en premies A.O.W., enz.			525	
27. Betaald aan verzekeringspremies			78	
28. Schenkingen en giften			41	
29. Totale gezinsuitgaven				2.301
30. Besparingen				494
31. Erfenissen en schenkingen				206
32. Koerswinst op effecten				10
33. Toeneming van het eigen vermogen				690

Rentabiliteit v.h. geïnvesteerde bedrijfsvermogen: 0,4 %

Overzicht van de inkomensvorming en de inkomensbesteding en van de brutoinvereringen in het boekjaar 1970/71 en de finansiëring

